

JANEZ KARLIN

Janez Karlin se je rodil 18. novembra 1922. v Rogaški Slatini (Ratanska vas). Šolal se je za učitelja na učiteljišču in na višji pedagoški šoli ter vso svojo delovno dobo opravljal pedagoški poklic.

Po učiteljevanju v različnih krajih je leta 1950. nastopil službo upravitelja Dijaškega doma Industrijske tekstilne šole v Mariboru. V hudo skromnih gmotnih razmerah ustanove, ki je stala v Ulici kneza Koclja, kjer so kasneje zgradili severno peto novega mostu, je takoj zastavil nenavadno bogato kulturno življenje med gojenci. Takrat je kulturno delovanje vseh mariborskih tekstilcev povezovalo Kulturno umetniško društvo Slava Klavora in zahvaljujoč Karlinu je društvo pridobilo celo vrsto mladinskih sekcij s skoraj 200 sodelujočimi. Posebej uspešna je bila dramska sekcija pod neposrednim Karlinovim vodstvom. Uprizarjali so Linhartu, Nušiču, pa tudi Moliera, Cervantesa, Lipaha, Golio in druge avtorje. V hipu so postali najboljša dramska skupina slovenskih strokovnih šol. Navdušena publika je zahtevala številne ponovitve predstav, ne le v Mariboru, ampak tudi v bližnji in daljni okolici mesta. Navajamo primer kritike njihove predstave iz Večera, ki jo je zapisala Marija Švanjcerjeva: "Krstna predstava drame Oblaki so rdeči pomeni lep prispevek za avtorja Suhodolčana, režiserja Karlina in celotno dramsko skupino."

Iz kroga takratnih mladih Karlinovih gledaliških navdušencev so izšli številni znani gledališčniki, posebej pa omenjamo "odkritje" kasnejšega prvaka ljubljanske Drame in "borštnikovca" Danila Benedičiča.

Kaj kmalu je na Karlina padla odgovornost za celotno kulturno društvo Slava Klavora, ki je pod njegovim vodstvom na različnih področjih ustvarjalnosti doseglo najvišjo raven v državi. Med tem je postal tudi ravnatelj osnovne šole Ivan Cankar, ki je zelo hitro postala kulturno središče z mnogimi dejavnostmi, od pevskih zborov, orkestrrov do spet nadpovprečne dramske sekcije. Karlin pa je igral pomembno vlogo tudi na pedagoškem področju kot eden najvidnejših šolskih ravnateljev.

Od šestdesetih let naprej je bilo v ospredju Karlinovo režijsko delo z amaterskim gledališčem Slava Klavora, ki je igralo v Mariboru takšno ali še pomembnejšo vlogo kot Šentjakobsko gledališče v Ljubljani. Zvrstili so se avtorji Lutowski, Mikeln, Držić, Zupančič, Anouilh, Behan, Synge itd... Klavorini gledališčniki so kar za nekaj let zasedli jugoslovanski amaterski gledališki vrh, ob značilnem naslovu iz sarajevskega Oslobođenja: "Mariborčani kao profesionalci!" Vasja Predan pa je o njih zapisal: "Igralci Slave Klavore ne zaslužijo le priznanja za pretehtan izbor dela temveč tudi in predvsem za njegovo dostojno in avtentično izvedbo..." In še je dodal, da gre za "...navdušeno in nadarjeno skupino, ki dela v res težkih pogojih, saj še lastnega odra nima."

Tudi iz tega obdobja izhajajo znamenite "Karlinove" gledališke prvakinje: "borštnikovka" Milena Muhičeva, Mojca Ribičeva in Draga Kokotova ter operni pevec Ervin Ogner. Ob njih pa plejada izjemnih amaterjev, od katerih omenjamo Miloša Škergeta, Staneta Radoliča,

Jožeta Debevca, Sonjo Karlinovo, Karla Jeriča, Polonco Štefanac, Magdo Žezlinovo, Jožeta Protnerja, Milana Marina, Kristjana Sandeta, Zoro Hudales in še mnogo imen, ki so zaznamovala kulturni Maribor. Karlin je svojim izrednim amaterjem zagotovil podporo Maksa Kavčiča in Toša Primožiča, Bruna Hartmana in Jožeta Fila in še mnogih drugih, ki so "izza odra" poskrbeli za odlične izvedbe.

In končno je amatersko gledališče Slava Klavora pod umetniškim vodstvom Janeza Karlina seglo tudi v mednarodni prostor in dunajska Volksstimme je pospremila njihov nastop na mednarodnem festivalu: "Imenitno amatersko gledališče Slava Klavora iz Maribora je dve slovenski enodejanki zaigralo tako blesteče, da tuj jezik ni bil omejitev, temveč je prinesel dodatni mik." Enako uspešni so bili na festivalu v Nemčiji in o tem je Hartman v Delu zapisal: "Večna lovišča so bila pri občinstvu izredno ugodno sprejeta. Sam že dolgo ne pomnim tolikšnega aplavza, kot ga je požela mariborska skupina ob koncu predstave..."

Pa spet nekaj imen iz tega obdobja, ki so kasneje zaznamovala slovensko gledališče: Vlado Novak, Anica Sivčeva, Peter Boštjančič, Milada Kalezič.

Največji gledališki zalogaj Klavorašev je bila Beraška opera, ki se je redko lotijo celo poklicna gledališča in s katero je Karlin zaokrožil svoje četrto stoletno umetniško vodenje v društvu. Pri Klavori in drugod je v tem obdobju postavil na oder kar okoli 70 gledaliških del, kar je izjemen opus za vsakega profesionalca, on pa je imel ob tem redno in zahtevno službo ter vrsto družbenih obveznosti. Mimogrede, desetletja ni šla nobena mestna proslava mimo Karlinovega "kulturniškega" prispevka in tudi to je pomembno za kulturno vzdušje kraja. Morda najpomembnejše pa je, da je v čarobni svet gledališča popeljal stotine navdušencev, od katerih so mnogi odločilno obogatili slovensko odrsko umetnost.

Drugo področje Karlinovega kulturnega delovanja pa je organizacijsko: ob tem, da je bil 12 let predsednik največjega kulturnega društva Slava Klavora, je bil že od leta 1949. neprekinjeno v vodstvih zvez kulturnih društev, tako na lokalnih kot na državni ravni. In tukaj je aktiven še danes, po šestdesetih letih.

Seveda je najbolj zaznavno njegovo organizacijsko delovanje v mariborski kulturi, kjer je bil na domala vseh pomembnih funkcijah od predsednika Sveta za kulturo, predsednika Kulturne skupnosti do predsednika Zveze kulturnih delavcev itd... Predvsem pa je bil celih 32 let predsednik mariborske zveze kulturnih društev, ki je med tem zamenjala kar nekaj poimenovanj. Pod njegovim vodstvom je mariborsko društveno kulturno delovanje doseglo izjemen razmah in visoko kakovost ter postalo prepoznavna značilnost utripa našega mesta. Mariborsko kulturo je uspešno zastopal tudi na višjih ravneh: v kulturno-prosvetnem zboru, v Kulturni skupnosti Slovenije, bil je podpredsednik krovne Zveze kulturnih organizacij itd..

Posebej odločilna je bila njegova vloga pri organiziranju amaterske gledališke dejavnosti v regiji in v Sloveniji, saj je desetletja vodil Združenje gledaliških in lutkovnih skupin Slovenije. K temu pa lahko dodamo, da ga je SNG Maribor vedno rado videlo v svojem gledališkem svetu in v drugih organih. Enako pa velja za slovenski gledališki festival Borštnikovo srečanje, pri katerem je aktiven od njegovih začetkov.

Karlinova ideja so bila šolska kulturna društva iz sedemdesetih let, ki ponekod delujejo še danes, čeprav se je na splošno naklonjenost šolskih vodstev in šolskih oblasti do kulturnega delovanja med tem vidno zmanjšala. Ni se vsiljeval v šolo kot "kulturnik", pač pa je kot dober pedagog vedel, da kulturna ustvarjalnost odločilno podpira kakovostno šolo. Tudi danes bi mu morali pritegniti: najboljše šole v državi so dokazano tiste, ki imajo največ pokazati na kulturnem področju! Končno je že Trubar ocenil, da "šola, iz katere ni slišati lepega petja, ni dobra šola."

Janez Karlin je med najbolj vnetimi pobudniki in organizatorji sodelovanja s kulturnimi društvi zamejskih Slovencev. Posebej zaslužen je za dolgo tradicijo "Koroških kulturnih dni" v Mariboru, za kar so mu izrekli nedeljeno priznanje tudi koroški Slovenci.

Ne glede na svoja spoštljiva leta, je Janez Karlin še vedno nepogrešljiv pri organizaciji cele vrste uglednih kulturnih prireditev v našem mestu, med katerimi naj navedemo le "Našo pesem" in Mednarodno zborovsko tekmovanje za evropski Grand Prix. Omeniti pa moramo še nekaj zelo specifičnega: kulturni ustvarjalci našega mesta so se navadili, da Karlin s svojo prisotnostjo na njihovih nastopih neformalno "legitimira" upoštevanja vredne kulturne prireditve, kar pomeni, da uspešno nadomešča praviloma odsotne "formalne institucije". Lahko bi rekli, da na ta način že dolgo opravlja častno vlogo v mariborski kulturi.